

ПОЕТ НА ОПТИМИЗМА (Младен Исаев на 75 години)

ЛУКО ЗАХАРИЕВ

Младен Исаев е един от най-известните и популярни творци на нашата съвременна литература. А, както се знае, трудно се поддава на оценка и преоценка едно творчество, което отдавна е получило признанието на своите читатели. Освен това, който малко или много се е занимавал с делото на този автор, знае, че за него е натрупана огромна критическа и литературно-историческа книжнина. (Само в библиографския отдел на Института за литература две цели чекмеджета са посветени на Младен Исаев.) За Младен Исаев са писали едни от най-авторитетните писатели и критици: като се започне от Георги Бакалов, Георги Караславов, Людмил Стоянов, Георги Константинов, Борис Делчев, Пантелей Зарев, Ефрем Каранфилов, Розалия Ликова и се стигне до по-млади изследователи като Стефан Коларов.

Мисля, че не е нужно да се привеждат тежки цитати, да се посочват обширни изследвания, за да се докаже, че Младен Исаев е един от най-значителните революционни поети между двете световни войни, гордост и на нашата съвременна поезия. Че това е така, достатъчно е да припомним, че Исаев е автор на партизанската марсилеза „Шумете, дебри и балкани“ и на слънчевия детски химн „Високи сини планини“. Само едно от тях е достатъчно да нареди името му сред първенците на българското художествено слово. Подобно щастие са имали малцина творци. А Младен Исаев освен тях е написал десетки бисерни лирически късове, които остават като ценен влог в нашето поетическо наследство.

Първата стихосбирка на Младен Исаев „Пожари“ излиза през 1932 г. (т. е. точно преди 50 години). Какво ново внася с нея и със следващите си стихосбирки той в българската поезия? Какви са неговите творчески координати върху родната поетическа карта? Както е известно, не друг, а Георги Бакалов вижда, че младият поет носи „дълбока и искрена лиричност“, като пророчески го включва във фалангата от млади пролетарски поети, на които принадлежи бъдещето. Но кои са предшествениците на Младен Исаев? В статията си „Моите литературни учители“ поетът говори за благотворното влияние върху него на творчеството на Ботев, Вазов, Горки, Джек Лондон. Но особено значение за неговото поетическо израстване имат стиховете на Христо Смирненски. Поетът на огнените гриви е още жив, когато във в. „Младеж“ юношата Младен Исаев е запленил от задъханите строфи на бледоликия пролетарски бард: „Толкова много обикнах неговите стихотворения, че носех вестника винаги в джоба си — пише Младен Исаев — и стотици пъти препрочитах и заучавах наизуст любимите стихотворения. А когато прочетох „Да бъде ден!“ — тази книга стана за мене цяло откровение.“ Ще минат мъчителни часове в борба за преодоляване на юношес-

ките наивни подражания на Смирненски, но ще останат завинаги в душата му революционният патос, твърдата вяра, романтичният устрем, оптимистичната жажда по светлото бъдеще.

Има един факт от биографията на Младен Исаев, без който е невъзможно да си обясним неговата житейска и творческа съдба. А този факт е неговото юношеско участие в Септемврийското въстание от 1923 г. Сиянието на бунта ще видим отразено още в първите му стихосбирки „Пожари“ и „Жертви“, то ще озарява цялата му по-сетнешна поезия, за да се стигне до епичната поема „Гневът“ (1973), която е носена като творчески замисъл в продължение на половин столетие. Никак не е случайно тогава, че когато се появяват поемата „Септември“ на Гео Милев, стихосбирките „Жертвени клади“ на Асен Разцветников и „Пролетен вятър“ на Никола Фурнаджиев, сборникът „Ръж“ на Ангел Каралийчев, те са приети от Младен Исаев като изповеди на собствения му живот. Нещо повече, както признава сам поетът в цитираната вече статия „Моите литературни учители“: „След стиховете на Ботев и Смирненски поемата „Септември“ и „Жертвени клади“ бяха за мене — току-що начеващия стихотворец — истинска школа за правдива революционна поезия.“ Наистина красноречиво признание, но аз искам да засегна тук един въпрос, който не е разглеждан.

Както е известно, в поезията на поетите от септемврийското поколение — Разцветников, Фурнаджиев, — както и в разказите на Ангел Каралийчев доминират преди всичко покрусата, отчаянието, страданието по загиналите жертви. Възпявайки същите събития, Младен Исаев превръща мъката в борчески устрем за победа. Размишлявайки върху този факт, в своя задълбочен литературнокритически очерк „Младен Исаев“ (1960) проф. Розалия Ликова споделя: „Геронка, трагизъм, вяра в бъдещето — това са мотиви, които се преплитат и отразяват духа на епохата. Оформя се поезия, която по своята същност представлява прослава на борбата. Оформя се жизнената философия на едно поколение, което борбата е направила по-мъдро, по-прозорливо, което гледа на своята жертва в перспектива, превръщайки вярата си във философия.“ Знаем, че Фурнаджиев, Разцветников и Каралийчев след своите септемврийски изповеди изпадат в идейна безпътница и в духовна депресия. Можеше ли да се случи това с Младен Исаев? Аз смятам, че е било изключено, защото този творец идва от самия огън на борбата, той гледа на нея като поет-революционер, а не като творец-съчувственик, каквито до голяма степен са били споменатите трима известни автори. Младен Исаев влиза в нашата поезия със самочувствието, че трябва да запази сразеното септемврийско знаме за нови битки, за времето, когато ще бъде изкована победата. Поетите-септемврийци с изключение на неповторимия Гео Милев не носеха това самочувствие на борци, обречени изцяло на революцията, какъвто е безспорно Младен Исаев. И после, има нещо друго, което можем да намерим в признанието на самия Младен Исаев от мемоарната му книга „Незабравимото“: „Аз дойдох в литературата не от университетските аудитории или от академичните и институтите, а от онова, което носи простото име живот.“

Мнозина от изследователите на поезията на този автор търсят неговите поетически координати в най-различни посоки. Едни го свързват с Николай Хрелков, други с Крум Кюлявков, трети с Христо Радевски и с останалите пролетарски поети между двете световни войни. Никой от тях обаче не пропуска близостта му със Смирненски, с поетите-септемврийци и по-късно с Никола Вапцаров. Според мен обаче не е довидян един друг интересен паралел: Христо Ясенов — Младен Исаев. И то не толкова в идейната приемственост, колкото в лирическия строй на стихотворенията, във ведрия поетически тон, в пантеистичното преклонение пред природата. Стиховете на Христо Ясенов от неговия „Пан“:

Имам аз и шумни водопади,
и балкани шеметни и снежни;
имам житни златокласи ниви
и широки пролетни лъки;
имам топли макови градини
и полета сочни и безбрежни,
по които бавно лъкатушат
бистросини езерни реки.

Или строфи, подобни на тези от цикъла „Пробудни песни“:

Събуди ме в прохладните утрини, майко —
в несъбудени ранни зори;
искам слънцето, слънцето светло да видя
и далечните сини гори!

можем да срещнем в оригинални младенисаевски интерпретации. Ето:

Прегърни ме, соколе мой!
Как те чаках в дълбоките нощи!
Ти дъхтиш на диви усой.
Прегърни ме... още, още...

Нямам възможност да правя подробни сравнения, но е ясно дори от този пример, че поезията у тези двама поети извира от близки извори, че те са свързани с духовно родство. Един от най-верните определители за поезията на Христо Ясенев е ведрост на чувството, без тази ведрост тя е просто немислима. Думата ведър и нейните производни са често срещани както в стиховете на Ясенев, така и в стиховете на Исаев. Балканът, планинската синева, опиянението от могъществото на природата са често разработвани в творчеството на двамата поети:

Ти вървиш по постеля от дива трева,
изтъкана от слънцето и дъждовете.
Нощ. Високо планинските хребети светят
и гората говори с познати слова.

Това е строфа от стихотворението „Хайдушка пътека“, включено в стихосбирката „Човешка песен“ (1941) на Младен Исаев. Едва ли някой може да оспори твърдението, че Христо Ясенев и Младен Исаев са едни от най-вдъхновените певци на родния хайдушки Балкан.

Специален интерес за изследване представлява общността в поетически мотиви, в борческа тоналност и творческа нагласа между Младен Исаев и Никола Вапцаров. Както е известно, между двамата творци съществува творческа дружба, те и двамата са закърмени с млякото на революцията. Само че, започнал по-рано своя поетически път и минал вече през пожарищата на Септемврийското въстание, Младен Исаев има възможност и по-рано да навлезе в проблематика, която ще се превърне в централна за поезията на Вапцаров. А това е класовият двубой, битката за бъдещето на родината, драмата на борбата. Разбира се, в началото е Смирненски, който е внесъл нов обществен и естетически идеал в българската поезия, който е първоапостолът на пролетарската революционна лирика.

Вапцаров и Младен Исаев имат общи житейски и поетически съдби. Има нещо символично в това, че те обитават една предсмъртна килия и по някаква случайна игра на съдбата не тръгват заедно и към стрелбището. Но нека се обърнем към стиховете им. През 1933 г. Младен Исаев пише стихотворението „Романтика“, което е включено във втората му стихосбирка „Жертви“. Няколко години по-късно и Вапцаров пише своята „Романтика“, поместена в кн. 5 на сп. „Летец“ от 1936—1937 г. Това не са просто две стихотворения с еднакви

заглавия, това са две самостоятелни творби, в които диша една поетическа жажда — жаждата по романтиката на бъдещето. И докато Младен Исаев говори за „дрезгавия грак на аеропланите“, за „моторните сърца“, Вапцаров вижда новата романтика въплътена в „самолетно ято“, в „моторите, които пеят под небето синьо“. Паралелите могат да продължат: ако Младен Исаев смята, че няма вече кой да скърби за „старинната романтика“, Вапцаров си задава въпроса: „Защо въздишат хората / по някаква романтика изстинала?“ В споменатия вече литературнокритически очерк Розалия Ликова отбелязва: „Тая решителна среща между стара и нова романтика, между стария и новия душевен строй на човека, между различните мечти и различните представи за красота стана една от основните теми в поезията на Вапцаров. В духа на цялата пролетарска поезия тоя проблем е разрешен и в творчеството на Младен Исаев.“ Само че справедливостта изисква да отбележим, че в литературно-исторически план този проблем поставя на разискване именно Младен Исаев. Все в тая връзка трябва да отбележим, че Вапцаров и Младен Исаев пишат стихотворения по повод смъртта на Максим Горки. Единият го нарича просто „Горки“, а другият „Смъртта на Горки“. И двамата поети скърбят от името на своята класа за неправимата загуба. Вапцаров казва:

Но помня, когато четяхме

„На дне“

или

„Майка“

пробиваше слънцето

мрачния свод

на този завод,

блестяха очите.

А Младен Исаев завършва:

Разбра ли, черна смърт,

кого от живите отне ти?

Затуй

за него

милионите скърбят

по цялата планета.

Особена близост между двамата поети обаче личи в техните цикли за Испанската гражданска война. Цикълът на Младен Исаев носи заглавие „Испански мотиви“, а цикълът на Никола Вапцаров — „Песни за една страна“. Отново същата атмосфера, същата съпричастност с участието на братята по борба. И най-важното, тук срещаме една и съща лирическа героиня — Долорес. И ако в стихотворението „Балада за моряка“ на Младен Исаев синът на падналия републиканец ще продължи делото на своя баща, същото ще направи и синът на Вапцаровата Долорес и на нейния загинал Фернандес.

На интересни сравнения ще ни наведат и стихотворенията „Нашето време“ на Младен Исаев и „История“ на Никола Вапцаров. В тях виждаме как една епоха се сменя с друга и как един и същ е барутният въздух на революцията.

Тия зли, тревожни времена

ще отлитнат като страшни мълнии.

Ще шуми земята в светлина

и животът с радост ще е пълен.

Но дали там ще узнаят как

сме живели ние и сме зъзнали

в нощи, пълни със полярен мрак,
и сме дишали барутен въздух?

(„Нашето време“)

О, как сме чакали напрегнато
в задръстените кафенета!
И късно през нощта си легавме
с последните комюникета.

О, как се люскахме в надеждите!...
А тегнеше небето ниско,
свистеше въздуха нажежен...
Не мога повече! Не искам!...

(„История“)

Отделно сравнение заслужават някои формални и стилови белези в поезията на двамата революционни поети. Спрях се на някои бегли паралели, които заслужават специално изследване, за да се види, че поезията на Младен Исаев изпълнява заедно с поезията на останалите пролетарски поети своеобразна естетическа трансмисия между лириката на Христо Смирненски и Никола Вапцаров. Без тази трансмисия не бихме могли в пълна степен да си обясним и явлението Вапцаров. А това не е било отчитано в достатъчна степен. Но има и нещо друго — изпитвайки щастието на опелял борец от революцията, Младен Исаев със своето творчество след 9. IX. 1944 г. отново изпълнява благодатната роля на трансмисия между поезията на революционната епоха и поетите на социалистическото строителство, между които най-ярко се открии Пеньо Пенев. Така характерните за Младен Исаев обръщения към потомците ще срещнем по-късно у Пеньо Пенев, който искаше да бъде в постоянен диалог с тези, които ще поемат поста ни.

Трябва да призная, че доста пъти, когато съм чел критически текстове за творчеството на Младен Исаев, съм изпитвал чувството, че се обеднява богатството на неговата поезия. Той най-често ни се представя като еднострунен поет, на когото не са познати лирическите нюанси, пьстрата палитра и многообразието на човешките чувства и вълнения. Четейки и сега стихове от ранните стихосбирки на поета — „Пожари“, „Жертви“, „Ведрина“, „Тревожна планета“, „Човешка песен“, — ние усещаме тревожния дъх на времето, революционната всеотдайност на техния автор.

Младен Исаев е всепризнат майстор на краткото лирическо стихотворение, за което говорят още някои от първите му творби, като „Бели, бели лунни нощи“, „След погрома“, „Затворник“, „Пролетен стих“, „Красота“, „Говедарче“ и др. Да вземем известното стихотворение „Бели, бели лунни нощи“. В дванадесет стиха поетът е успял да предаде погрома и запустението след бунтовния вихър, който е минал над родната земя. С повторението на първите два стиха „Бели, бели лунни нощи. / Жълта есен. Черна смърт“, с трикратното използване на прилагателното черен, с привеждането на пейзажа с есенните върби, които извикват чувството за скръб, с образа на пресните стърчащи гробници е изваяна една класическа картина на народната покруса. Тя завършва с ботевския образ на „стръвните глутници“, които ръмжат и в които е заключен целият ужас на случилото се. Съвсем в друга тоналност е стихотворението „Красота“ от стихосбирката „Ведрина“. Ние виждаме селското момиче, което минава със сърп през нивите, а в очите му се прелива светлината на зрели пшеници. Това е апофеоз на човешката и природната хубост, които се сливат в едно и които звучат в неземна хармония.

Младен Исаев е автор и на стихотворения като „Лъх от земята“, включено в стихосбирката „Тревожна планета“, заредени с пророчески предчувствия. Нас ни изненадва фактът, че през 1936 г. поетът пише:

Зная, в нашия век
на машините, бунта и разума
тоя дързък човек
скоро звездния прах ще прегази. . .

Тук авторът е видял космическото бъдеще на човека, тържеството на неговия технически гений, новите хора на новото мечтано общество. Но още по-голяма е изненадата ни, когато авторът на „Лъх от земята“ предрича, че и в този век на технически чудеса светът ще жадува за „земна прохладата“, „за простия глас / на щурците в зелени ливади“, а той самият ще иска да „чуе по радиото / как шуми вечерта / и ръжта, / и лесът, / и ливадите. . .“. Двойно по-голямо е нашето желание за това днес, когато вече сме навлезли в тази епоха.

Същевременно в стиховете на Младен Исаев се усеща грубият лик на времето, в което е живял, кървавата схватка между двата свята. Тогава, както сам признава поетът, стихът му се изпълва с прозаизми, с остри и раздиращи тонове:

Моят стих е пълен с прозаизми —
не е за слуха ви той;
но послушайте:
по улиците груби чизми
къртят глухия покой.

Тези груби чизми, които къртят глухия покой, говорят повече от всичко друго за времето на борбата, за дъха на подполието и нелегалните срещи, за кървавите битки с врага. Тогава луната „виси като нож, / окървавен от зли неприятели“, или слиза „сред дим / като кървава войнишка каска“ или като хищник зъл забива остър зъб в планинските канари.

Поетът никога не забравя, че е заровил скъпи жертви в земните пазви, че е дошъл от безслънчевото дъно на живота, за да претвори в песни жаждата на хората за слънце („Съвест“). Като поет-революционер Младен Исаев никога също не е забравял, че може да лежи с „уста напукана / под тоя сив бездушен свод. . .“, че борбата е „безмилостно жестока“, както писа Никола Вапцаров. Но, както изповядва в стихотворението „Бъдеще“, докато е жив, докато диша непогребан, песента му ще бъде посветена на бъдещата победа. Тоя оптимистичен трепет пронизва цялата поезия на Младен Исаев независимо от жертвите и покрусата на борбата.

Нямам възможност да се спирам подробно на стихотворенията на Младен Исаев, в които кипи пантеистично преклонение пред природата, нито на пейзажните му стихотворения. Но безспорно Младен Исаев е сред най-добрите поети на родната природа, на родния пейзаж. Ще посоча за илюстрация само няколко стихотворения, като „Вълча нощ“, „Дърварите и кучето“, „Гора“, „Безсъница“, „Буря“ и др. А стихотворението му „Високи, сини планини“ отдавна е получило всенародно признание на класическа творба за родината. Както пише Стефан Коларов в своя очерк за Младен Исаев, в това стихотворение наистина има нещо от Вазовото „Аз съм българче“. Тук трябва непременно да отбележим, че Младен Исаев гледа на пейзажното стихотворение не като на самоцелно лирическо каканижене, а като на осмислен опит да се види в широта човешкият живот. Ето какво изповядва поетът в статията си „Пейзажът в нашата поезия“: „Пейзажът на съвременния поет не може и не бива да бъде безстрастен, мъртва картина на природата. Пейзажът трябва да бъде неделима част от цялостния жи-

вот на днешния човек; в него да намерим искрените чувства, мисли, вълнения и мечти на новия човек; в него да пулсира патриотичната гордост на новия гражданин-патриот.“ Казано е повече от ясно, за да се нуждае казаното от коментар.

Малко внимание е обръщано и на интимната лирика на Младен Исаев. Даже се смята, че този поет е далеч от интимните чувства, от съкровеният тонове на сърцето. Нищо подобно. Достатъчно е да прелистим неговите стихосбирки, за да се убедим, че това не е така. Нека споменем стихотворения като „Другарка“, „Среща“, „Вечер“, „Две девойки“, „Любов“ и др. Спомням си как като студенти рецитирахме стиховете от „Среща“:

Прегърни ме, соколе мой!
Как те чаках в дълбоките нощи!
Ти дъхтиш на диви усои.
Прегърни ме... още, още...

Сладък мед от устата ми пий,
от устата на мъж недокосната,
на гърдите ми кротко заспи
като агне в ливадето росно.

Като всеки поет-революционер и Младен Исаев преплита интимното чувство с повелите на борбата. Така е и в стихотворението „Среща“, което продължава:

До зори ще те галя така,
да е сладък съня ти хайдушки.
Колко силна е твоята ръка
с тая огнена пушка!

И тук поетът е следвал Ботевото разбиране за интимна лирика, защото ръката, която гали, която носи интимните радости, не е ръката на аристократ с изнежени пръсти, а ръка на хайдутин, на революционер, който държи пушка.

А сега на въпроса, какво свое внесе в българската поезия Младен Исаев? Аз мисля, че на първо място това е лирическата ведрост, оптимистичните нотки на чаканата победа, мъжествените акорди. В неговите стихове диша разтревожената родина, която тръпне в жесток класов двубой, в тях се дочува ликуващият шум на родните „дебри и балкани“, на „волните лесове“. В областта на поетиката това е ясният, прозрачно звънящ лирически глас, лирическата спонтанност и опиянение от живота. Според Розалия Ликова в поезията на Младен Исаев се дочуват кристални, романтични тонове, в нея се налагат не патетичният разказ, а „тоновете, багрите, мелодията на цялото“. И по-нататък: „Тук е и присъщото на Исаев усещане за далнината, перспективността на образа и на оня своеобразен приглушено-песенен ритъм с меки протяжни тонове, с които той се стреми да догони широтата, безкрая на равнините и далнините. Дори и усещането за буря е съпроводено със светлини и лазури, с акварелни тонове. Всичко в тези стихове е подчинено на вътрешното чувство — и природата, и баладичният мотив. Песента, мелодията на стиха, емоционалните багри изграждат поетичния свят на неговата лирика.“

Младен Исаев е автор на повече от двадесет книги за възрастни и на много книги за деца и юноши. Извървял дълъг и плодоносен път, той продължава да твори с неостаряваща поетическа жизненост. Разбира се, в своето развитие той е имал много радости, творчески открития, но е изпитвал и разочарования, недоволство от постигнатото. И той като мнозина други поети от неговото поколение не можа да мине незаесгнат от суховея на култовските години, на нормативните предписания и остарелите шампи. Но поетът успя да съхрани своята

поетическа жизненост, своето творческо неспокойствие и търсаческа жажда. За това свидетелствуват най-вече неговите стихосбирки от последните двадесет години — „Ясни далечини“ (1959), „Зеленото дърво“ (1963), „Щедрост“ (1966), „Висина“ (1969), „Покой за тебе няма“ (1971), „Гневът“ (1973), „Апология на слънцето“ (1978), „Завиждам на птиците“ (1981). Трябва да отбележим, че в най-добрите от тези книги Младен Исаев разкрепости своя лирически глас, насити го с нови тонове. В същото време той разшири своя поглед, започна да вниква в най-сложните дълбини на човешкото битие. Тези негови търсения задълбочиха неговите интелектуални прозрения, наситиха ги с философски размисъл. Особено характерни в това отношение са стихосбирки като „Покой за тебе няма“ и „Завиждам на птиците“. Първото заглавие, мисля, най-добре характеризира творческото неспокойство на този автор, което за него е своеобразен поетически герб. Така например в „Покой за тебе няма“ поетът поставя на разглеждане кардиналния въпрос за съдбата на човека, за бъдещето на света, за заплахата от унищожаване на човешката цивилизация. Твърде показателно е признанието на самия автор, направено пред литературния критик Атанас Свиленов в неговата книга „Априлски кръгозори“ (1981): „Стремях се да не вървя по линията на най-лекото съпротивление, както понякога биваше в догматичните времена. Правех усилия решително да се освободя от инерцията на външното, незадълбоченото вглеждане в жизнените, идейните и психологически процеси. Искях стихът ми да придобие по-голяма психологическа плътност и мускулатура; запазвайки си лирическото звучене, да получи и интелектуална задълбоченост.“ Че това поетът е успял да постигне, ни убеждава и последната му засега стихосбирка „Завиждам на птиците“. И тъй като е последна, ще ми се да се спрем на нея по-подробно.

„Завиждам на птиците“ се открива с едно четиристишие от едноименното стихотворение, дало заглавието на цялата книга. В него е кондензирано основното идейно-естетическо послание на стихосбирката:

Аз завиждам на птиците, в полет живели,
па макар в океанските бездни завършили.
Нека вечно да мамят далечни предели,
нека пърхат високо крила непрекъснени!

За поезията на Младен Исаев, в която жаждата за духовен полет е твърде характерна, подобно послание е съвсем естествено. То звучи като апотеоз на вечния стремеж на човека за движение, за съвършенство. В тази книга съвсем отчетливо се усеща и строгият глас на творческата равностметка. За поет като Младен Исаев, който има зад гърба си едно завършено дело, подобна равностметка е неизбежна. Нас не ни изненадва и признанието на твореца, който заявява в стихотворението „Воля“: „Още неизпълнен е дълга, / още тътнат огнени сражения...“ Поет-борец, Младен Исаев винаги е смятал своята поезия като неразделна част от делото на революцията.

За Младен Исаев поезията е немислима без слова, „пияни от живот“ („В самотния дом на поета“), без способност да се чуват болките на душата („Сетива“), без постоянния страж на поетическата съвест („Съвест“).

Вторият цикъл на стихосбирката носи изразителното само по себе си заглавие „Непокорената“ и е посветен на България. Патриотичната тема е една от определящите в поезията на Младен Исаев. Не би и могло да бъде другояче за автора на известното стихотворение „Родина“. Каквото и да пише за България, поетът вижда страданията на родната земя, тая „вековна тъга“, която ѝ придава ореол на героиня и мъченица. В сънищата на поета оживяват далечните видения на кръв и на стонове, на пожарища и на страдания. В него отек-

ват драмите на много поколения, които през кръстни мъки са пренесли името България („Далечни видения“).

Гражданският патос на Младен Исаев е особено извисен в стихотворения като „Останки от залязъл свят“, „Наистина отмина то“, „Ни гняв, ни болка, ни тъга“, „Чуваш стон зад твойта стена“, „През този век, разтърсван от встания“, „Колко рани от глуха засада“. Поетът пледира, че е позорно да бъдеш бездушен зрител на своето време, че тези, които живеят без гняв, без болка, без тъга, са негови ненужни спътници.

В „Завиждам на птиците“ особено впечатлява устойчивият лирически характер в творчеството на Младен Исаев. В това отношение показателно е стихотворението „Ненавиждам покоя“. Тук е целият Младен Исаев с неговата жажда за „бури и вихри“, за „битки и мълнии“, за живо участие в кипежа на времето.

„Завиждам на птиците“ е не само един широко отворен прозорец към творчеството на Младен Исаев, но и свидетелство за запазената творческа младост на един от нашите най-изтъкнати поети.

Завършвайки тази юбилейна статия, не мога да не споделя, че Младен Исаев е наистина един щастлив творец. Предсказал бъдещето в своята ранна поезия, сражавал се за него не само със стихове, но и с кръв, той имаше щастието да доживее това бъдеще и да го възпее като настояще. Наистина какво по-голямо щастие може да има от това!